

PŘÍPADOVÁ STUDIE EKOLOGICKÉHO PRÁVNÍHO SERVISU

„BIO“ JOGURT OD DANONE

Pavel Franc
Ekologický právní servis
Bratislavská 31
602 00 BRNO

tel: 05 / 45 57 52 29
fax: 05 / 45 21 44 29

Ekologický právní servis (EPS) je nevládní, nezisková organizace právníků a studentů práv využívající právo k ochraně veřejných zájmů. EPS se zaměřil na ochranu těch veřejných zájmů, které spadají tématicky do oblasti ochrany životního prostředí, lidských práv a ochrany práv spotřebitele. V anglosaských zemích má tento typ organizace dlouholetou tradici a je nazýván tzv. „public interest law firm“. V rámci své činnosti se EPS zabýval také problematikou neoprávněného označování výrobků slovem – označením „BIO“, které je vyhrazeno pro tzv. bio-produkty – produkty systému ekologického zemědělství.

Tato práce má za cíl posloužit laické i odborné veřejnosti jako inspirace a možný návod, jak lze využít institutu soukromého práva ve veřejném zájmu.

Úvod

V roce 1997 začala dceřiná společnost největšího výrobce mléčných výrobků na světě – Danone, a.s. vyrábět a uvádět na český trh výrobek, který nesl název: „BIO – bifidus aktiv“. Označení/značka „BIO“ však byla a je tradičně používána pro výrobky pocházející z produkce tzv. ekologického zemědělství. V souvislosti s uvedením svého výrobku na trh zahájila Společnost Danone, a.s. masivní reklamní kampaň. Brzy na to začaly konkurenti na trhu s mléčnými výrobky používat „BIO“ také na svých výrobcích. To způsobilo faktickou devaluaci označení/značky „BIO“. Není pochyb o tom, že počínání společnosti Danone, a. s. nepřispělo k rozvoji ekologického zemědělství potažmo stavu životního prostředí v České republice. Proto EPS vyzval tuto společnost, aby upustila od uvádění dalších výrobků na trh, které by nesly označení/značku „BIO“. Vzhledem k tomu, že společnost tuto výzvu neakceptovala, obrátil se EPS s celou věcí na soud. Důvody proč tak učinil jsou popsány právě zde.

Co je ekologické zemědělství

Současná právní úprava definuje ekologické zemědělství, jako „zvláštní druh zemědělského

hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat ...“

Ekologické zemědělství je ve světovém měřítku jedinou právně upravenou a mezinárodně sladěnou formou zemědělské produkce. Komplexní proces kontroly a certifikace má zajistit spotřebitelům jistotu, že produkty pocházející z tohoto typu zemědělské výroby budou prosty zdraví nebezpečných látek, které jsou typické pro konvenční zemědělství, jsou vypěstovány s důrazem na pozitivní dopad v oblasti sociální (snaha o udržení osídlení venkova), etické (vytváření hospodářským zvířatům podmínek odpovídající jejich fyziologickým a etologickým potřebám) a výroba akcentuje také krajinnotvorné a ochranné aspekty (např. udržení a zlepšení dlouhodobou úrodnosti půdy).

Uvedené obecné zásady se přímo promítají do konkrétních podmínek pro pěstování rostlin a chovu hospodářských zvířat. Při pěstování rostlin je nutné bránit erozi půdy, udržovat druhovou pestrost pro přežívání prospěšných organismů (monokultury nejsou dovoleny). Je zakázáno používat herbicidy, při ochraně rostlin je zakázáno užívat syntetických přípravků a při hnojení se využívá zelené hnojení a statková hnojiva (je zakázáno používání minerálních hnojiv). V případě chovu hospodářských zvířat musí ustájení odpovídat jejich fyziologickým a etologickým potřebám (zákaz klecových chovů drůbeže, zákaz trvalého vazného ustájení v uzavřeném prostoru).

Vývoj právní úpravy ekologického zemědělství v ČR

Začátky ekologického zemědělství České republiky spadají do počátku devadesátých let minulého století, kdy v letech 1990-91 vzniklo pět svazů, respektive sdružení sdružující ekologicky hospodařící zemědělce. Ty vypracovaly vlastní směrnice upravující tento typ hospoda-

ření. Zajišťovaly také pro své členy kontrolu a certifikaci tohoto typu zemědělské produkce. Svazy v roce 1993 vytvořili spolu s Ministerstvem zemědělství metodický pokyn pro ekologické zemědělství (metodický pokyn MZe čj. 655/93-340) vycházející z právní úpravy EU, konkrétně z nařízení Rady EHS č. 2092/91. Pokyn nabyl účinnosti dne 1. 1. 1998. Na základě něj byl sjednocen systém kontroly reprezentovaný zejména Certifikačním výborem, Technickou komisí a dalšími kontrolními orgány jakým je např. KEZ o. p. s – Kontrola ekologického zemědělství. Dále bylo pro účely certifikace produktů ekologického zemědělství zavedeno (pro odlišení od produkce konvenčního zemědělství) užívání jednotného označení „BIO produkt ekologického zemědělství“.

Vedle metodického pokynu upravovalo značení bioproduktů také ustanovení § 7 písm. f) vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 324/1997 Sb., o označování potravin a tabákových výrobků, která je prováděcím předpisem zák. č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Ta zcela nedostatečným způsobem poskytovala ochranu označení/značky „BIO“, když stanovila: „Na obalu se nesmí uvádět údaje, že charakter nebo původ potraviny je ekologický nebo biologický přidáním předpony „eko“ nebo „bio“ před název potraviny, nejde-li o potravinu pocházející z těchto systémů produkce nebo výroby“. Jak uvádíme níže, obejit toto ustanovení bylo v praxi hračkou...

Podle metodického pokynu a zmiňované vyhlášky se postupovalo až do začátku roku 2001, kdy nabyl účinnosti zák. č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Ten se ve své podstatě příliš neliší od metodického pokynu co se týče konkrétních požadavků na výrobu v systému ekologického zemědělství. Řešil však pochybnosti, které souvisí s prosazováním závaznosti metodických pokynů obecně. Nejdůležitější změnu, kterou zákon přinesl, je stanovení zákazu jakéhokoliv používání označení/názvu „BIO“ pro produkty, které nepocházejí ze systému ekologického zemědělství. V ustanovení § 33 odst. 6 pak pro případ porušení tohoto ustanovení umožňuje uložit pokutu až do výše jednoho milionu korun.

Chování společnosti Danone

Společnost Danone, a. s. je největším výrobcem čerstvých mléčných výrobků a sladkého pečiva na světě. V České republice tomu není jinak. Na začátku roku 1997 byla zapsána ve prospěch mateřského koncernu – COMPAGNIE GERVAIS DANONE (société anonyme) ochranná známka „BIO AU BIFIDUS AKTIF“. Česká dceřiná společnost však tuto ochrannou známku zjevně nevyužila místo toho ve stejném roce uvedla na trh jogurt (mléčný kysaný výrobek), u nějž v obchodním názvu použila upravené (hybridní) verze, když z textu ochranné známky vypustila slovo „AU“, které přeloženo z francouzštiny odpovídá předložce české „z“ nebo také v kontextu významu původního textu ochranné známky „BIO (život) díky bifidus aktif“. Výsledkem tak byla česká verze názvu, kdy Danone označovalo své jogurty obchodním názvem „BIO“. Ten označení se nápadně podobal označení používané ekologickými zemědělci pro bioprodukty. Změna oproti zaregistrované verzi vedla ke zvýšení možnosti záměny s logem ekologického zemědělství. Název „BIO“ byl vyveden na tmavozeleném podkladě s nápisem vyvedeným v bílé barvě), zvětšenou tečku nad „i“, se zelenožlutými pruhy v horizontálním směru a byl podtržen textovou linkou s nápisem bifidus aktif.

Ekologické zemědělství brzy po svém vzniku v České republice začalo používat označení/značku „BIO pro produkty ekologického zemědělství bioprodukty“. Grafické znázornění se sjednotilo a bylo následně definováno již zmiňovaným metodickým pokynem. Označení/značka je vyvedena na tmavozeleném podkladě, obsahuje zvětšenou tečku nad „i“ v podobě květiny, světlezelené pruhy ve vertikálním směru a je podtržena textovou linkou s variabilním obsahem.

Jestliže srovnáme typografické pojetí obou označení, nelze než konstatovat

vat, že společnost Danone pracovala se stejnými, pouze modifikovanými výrazovými prostředky, jako označení pro produkty pocházející ze systému ekologického zemědělství. Typografické prostředky použité v obou případech se shodují v těchto rysech:

- * tmavozelený podklad
- * pruhy
- * centrální nápis BIO
- * podtržení nápisem z písma menší velikosti
- * předimenzování tečky nad „i“ ve slově BIO

V souvislosti s uvedením tohoto výrobku na trh zahájilo Danone masivní reklamní kampaň zaměřenou na zdravotní prospěšnost tohoto produktu. Pro ilustraci lze uvést reklamní spot, v němž účinkovala populární televizní moderátorka Viola Ottová (známá zejména z pořadů o životním stylu žen), která daný výrobek doporučovala s odkazem na „BIO“ charakter výrobku potřebný pro zdravý organismus. Pro zvýraznění se v reklamě objevoval obrázkový motiv dítěte.

Výrobek zaznamenal na českém trhu nesporný úspěch. Výsledkem bylo vyhlášení české dceřinné společnosti za nejrychleji rostoucí podnik v rámci nadnárodního koncernu Danone za rok 1998.

Vedle toho, že Danone užívalo označení, které se nápadně podobalo označení používané pro certifikované bioprodukty, obcházelo současně i zmiňovanou prováděcí vyhlášku k zákonu o potravinách, která zakazovala používání předpony či přípony „BIO“. Toto chování bylo velice inspirativní pro další soutěžitele na trhu. Ti využili masivní kampaně, kterou na podporu svých „BIO“ jogurtů Danone vedla a rozšířili svůj sortiment o jogurty s tzv. bifido kulturou a nazvali je podobně jako Danone. Mezi těmito soutěžiteli

byla např. společnost Olma, a. s., která nazvala svůj nový produkt Dr.BIO.

Podobně se pak chovala také společnost Galas, a. s. vyrábějící jogurty Yoplait, která své výrobky začala prodávat pod názvem Bio Aktiv.

Jak vidno, chování společnosti Danone, a. s. mělo závažné důsledky na chování soutěžitelů, kteří byli nuceni reagovat na změnou situaci na trhu v souvislosti s uvedením nového typu výrobku (jogurtu obsahujícího

bifidobakterie), který navíc byl označen způsobem, jenž musel vzbuzovat zájem spotřebitelské veřejnosti.

Chování společnosti Danone, a. s. ve světle ustanovení nekalé soutěže obchodního zákoníku

Přestože bylo zcela zřejmé, že jednání společnosti Danone ve svých důsledcích nepochybně poškozuje ekologické zemědělství v České republice, zůstalo chování společnosti Danone po dlouhou dobu bez patřičné odezvy, neboť převládal obecný názor, že shora popsané chování nelze právně postihnout. Neexistovala totiž veřejnoprávní norma, která by takové jednání upravovala.

Jestliže však neexistuje potřebná veřejnoprávní ochrana, neznamená to, že by daný skutek nebyl postižitelný. Na shora popsané chování společnosti Danone lze totiž aplikovat klasický institut soukromého práva, jakým nekalá soutěž upravená v obecné části Hlavě V. obchodního zákoníku dozajista je.

Základním a rozhodujícím ustanovením, které definuje, zda určité jednání je nekalou soutěží či nikoliv je § 44 odst. 1 obchodního zákoníku nazývaný též generální klauzulí. Ta obsahuje základní pojmové znaky, které musí být naplněny, aby určité chování mohlo být považová-

no za nekalou soutěž. Těmito podmínkami jsou:

- jednání musí být rámci hospodářské soutěže,
- je v rozporu s dobrými mravy soutěže,
- a je způsobilé způsobit újmu soutěžitelům či spotřebitelům.

Ustanovení § 44 odst. 2 obchodního zákoníku pak vyjmenovává jednotlivé charakteristické typy nekalé soutěže, které jsou v následných ustanoveních podrobněji definovány. Aby mohlo být určité jednání subsumováno pod určitý konkrétnější typ nekalé soutěže (klamavá reklama, klamavé označení zboží a služeb, atd.) musí být vždy naplněny jednotlivé shora uvedené znaky nekalé soutěže obsažené v generální klauzuli. Vzhledem k tomu, že klauzule užívá značně vágních termínů pro definici nekalé soutěže nabyla v této oblasti práva na zcela mimořádném významu judikatura soudů. Obecnost pojmových znaků je přitom záměrná, aby tyto mohly být aplikovány v dlouhodobějším horizontu na oblast společenských vztahů, které se neustále dynamicky vyvíjejí.

Cílem této práce však není podrobný výklad jednotlivých ustanovení nekalé soutěže, ale pouze popis kauzy, ve které byla nekalá soutěž, jako soukromoprávní instrument, použit k ochraně veřejných zájmů. V souvislosti s tím proto dále odkazujeme na odbornou literaturu a doporučujeme zejména práce Petra Hajna z právnické fakulty Masarykovi univerzity jenž jsou vhodnou literaturou pro podrobné seznámení s touto tak specifickou oblastí soukromého práva.

V čem spočívala protiprávnost jednání společnosti Danone

Obchodní název BIO-bifidus aktiv byl (jak bezpochyby vyplývá z výše uvedeného) způsobilý vyvolat ve spotřebitelích mylnou domněnku, že jogurt (kysaný mléčný výrobek) vykazuje zvláštní charakteristické znaky a původ, neboť naznačuje jejich zvláštní zdravotní a ekologickou výhodnost. Šlo přitom o výrobek standardní, srovnatelný s ostatními mléčnými kysanými vý-

robky konvenčního (klasického) zemědělství, který se ani při zohlednění obsahu tzv. živých kultur mikroorganismů mléčného kysání nevymyká běžné (konvenční) produkci.

Označení „BIO produkt ekologického zemědělství“ požívá veřejnou autoritu (pověst), pod kterou si spotřebitelé představují zvýšenou zdravotní a ekologickou jakost výrobků. Společnost Danone, a. s. za účelem zisku tak využívala neoprávněně pověsti biopotravín.

Výrobní proces bioproduktů je mimořádné náročný a nákladný. To se samozřejmě odráží do ceny finálního produktu. Tato nevýhoda je v rámci hospodářské soutěže vyrovnávána jejich zvláštní kvalitou, šetrností jejich výroby vůči životnímu prostředí a etickým zacházením se zvířaty, což jsou aspekty na něž část spotřebitelské veřejnosti klade důraz a preferuje jejich nákup i přes vyšší cenu. Z toho je patrné, že pro produkty ekologického zemědělství je odlišitelnost od ostatních produktů pocházejících z konvenční výroby zcela klíčová. K tomu přistupuje skutečnost, že v současné době vzrůstá zájem spotřebitelů o zdravé a ekologicky šetrné výrobky a jejich produkce se tak stává soutěžní výhodou. Bioprodukty by neměly šanci na trhu uspět v případě, že by spotřebitelská veřejnost nebyla schopna odlišit tyto od ostatních. Společnost Danone, a. s. používala značku, která byla lehce zaměnitelná s označením/značkou používanou pro certifikované bioprodukty. Tím samozřejmě docházelo na jedné straně ke zvýhodňování produktů společnosti Danone, a. s., na druhé straně devalvovalo hodnotu označení/značky BIO používané ekologickým zemědělstvím. K tomu přidejme i výše popsany lavinový efekt, kdy ostatní výrobci na trhu začali používat po vzoru společnosti Danone označení/značku BIO pro své vlastní produkty. Spotřebitel postupně přestával klást na označení/značku BIO zřetel, neboť bylo pod jeho rozlišovací schopnosti rozpoznat o čem, ta která značka vypovídá.

Chování společnosti Danone, a. s. tímto naplnilo hned několik skutkových podstat nekalé soutěže, neboť využívala pověsti výrobků pocházejících ze systému ekologického zemědělství (parazitování na pověsti § 48 obchodního zákoníku), spotřebitel mohl lehce zaměnit výrobek společnosti Danone, a. s. za produkt ekologické-

ho zemědělství (vyvolání nebezpečí záměny – § 47 obchodního zákoníku), neboť typografické ztvárnění, které bylo v tomto případě použito vyvolávalo nesprávné představy, že výrobek pochází z ekologického zemědělství (klamavé označení zboží a služeb – § 46 obchodního zákoníku). Navíc společnost Danone, a. s. vedla za účelem zvýšení odbytu svého výrobku masivní reklamní kampaň, která operovala s otázkami zdraví a životního prostředí a byla svým ztvárněním způsobilá vyvolat ve spotřebiteli klamné představy o jeho kvalitách (klamavá reklama – § 46 obchodního zákoníku).

Poškození životního prostředí

Jednou ze skutkových podstat nekalé soutěže je také „ohrožování zdraví a životního prostředí“ (§ 52 obchodního zákoníku). Výše popsané chování společnosti Danone, a. s. ve svých důsledcích vedlo ke zkreslení podmínek hospodářské soutěže, které mělo za následek zhoršení postavení ekologických zemědělců na trhu. Díky tomu se ekologické zemědělství mohlo jen stěží rozvíjet – obhospodařovat větší plochu zemědělské půdy. To by přitom bylo jednoznačně životnímu prostředí prospěšné, na rozdíl od výroby konvečního zemědělství. V této souvislosti nelze nepřipomenout článek P. Hajna uveřejněný v periodiku Právní praxe v podnikání 1994 č. 9, který vyšel pod názvem „Soutěžně-právní ochrana zdraví a životního prostředí“ cit: „Reklama připisující neoprávněně výrobkům či výkonům vlastnosti výhodné z hlediska zdraví a životního prostředí naplňuje nepochybně skutkovou podstatu klamavé reklamy, tak jak je upravena v § 45 obch. zák. (slovní zdůrazňování zmiňovaných příznivých účinků) nebo klamavého označení zboží a služeb podle § 46 obch. zák. (používání slov „bio“, „natur“ apod. při označování zboží). Pokud pod uváděním na trh chápeme i reklamu, je zde dán souběh s § 52 obch. zák.“, tedy k poškození životního prostředí.

Dodejme ještě, že jednou z podmínek pro naplnění této skutkové podstaty je třeba, aby došlo k ohrožení zájmů ochrany zdraví anebo ži-

votního prostředí chráněné zákonem. Podmínka ochrany určitého zájmu zákonem nemůže být ve valné většině překážkou, neboť zák. č. 17/1992 Sb., o životním prostředí v ustanovení § 17 ukládá: „Každý je povinen, především opatřeními přímo u zdroje, předcházet znečišťování nebo poškozování životního prostředí a minimalizovat nepříznivé důsledky své činnosti na životní prostředí.“

Postup EPS v celé kauze

EPS v průběhu roku 1999 provedl podrobnou právní analýzu na základě níž došel k závěru, že jednání společnosti Danone, a. s. je jednoznačně nekalosoutěžní. Vzhledem k tomu, že přitom docházelo ke zcela zřejmému poškozování systému ekologického zemědělství v České republice a tím potažmo i životního prostředí rozhodl se ve věci učinit adekvátní právní kroky směřující k zabránění tohoto neblahého stavu.

Problém aktivní legitimace

Subjekt, který se domáhá nápravy protiprávního stavu vyplývajícího z ustanovení nekalé soutěže musí samozřejmě splnit základní podmínku, kterou je tzv. aktivní legitimace, laicky řečeno mít právo obrátit se s určitou věcí na soud. Okruh subjektů, které mají aktivní legitimaci je pro nekalou soutěž vymezen zcela specificky v ustanovení § 53 a násl. obchodního zákoníku. § 54 odst. 1 pak dává možnost využít institutu nekalé soutěže právnické osobě hájící zájmy spotřebitele. Vzhledem k nejednoznačnosti úpravy nekalé soutěže nebylo z tohoto ustanovení zřejmé, jaké podmínky musí být splněny pro to, aby určitý subjekt byl ze strany soudu považován za právnickou osobu hájící zájmy spotřebitelů. Možnosti výkladu tohoto ustanovení mohou být rozličné. Např. německé soudy požadují, aby subjekt, který se považuje za právnickou osobu hájící zájmy spotřebitelů prokázal, že vyvíjí po určitou dobu činnost na poli ochrany spotřebitele. Česká judikatura nekalé soutěže není díky historickým okolnostem zdaleka tak obsáhlá jako v zemích s dlouholetou tradicí trž-

niho hospodářství. Nebylo proto zřejmé, jak přistoupí české soudy k aktivní legitimaci občanského sdružení, kterým EPS je. EPS má ve svých stanovách (článek č. 3 písm. i) mimo jiné uvedeno, že jedním z cílů sdružení je ochrana zájmů spotřebitelů. Nebylo vůbec jisté, jestli tato skutečnost bude pro soud dostatečným důvodem, aby přiznal EPS aktivní legitimaci.

Abychom se vyhnuli riziku zamítnutí žaloby z těchto důvodů, obrátili jsme se proto na zástupce svazu PRO-BIO s žádostí, aby se k této žalobě připojili. Jak již bylo uvedeno na jiném místě, PRO-BIO svaz sdružuje ekologické zemědělce a obchodníky s bioprodukty, tedy přímé soutěžitele na trhu s potravinami vůči společnosti Danone, a. s.

Po jednáních bylo nakonec dohodnuto, že se k žalobě přidá společnost Pro-Bio s. r. o., největší výrobce bioproduktů v rámci svazu PRO-BIO. Zároveň se k žalobě připojila také společnost Kontrola ekologického zemědělství, o. p. s. (KEZ o. p. s.). Jde o organizaci zajišťující nezávislou kontrolu a certifikaci všech subjektů podnikajících v systému ekologického zemědělství. K výkonu této činnosti je pověřena Ministerstvem zemědělství. Zaručuje (jak podle metodického pokynu tak o podle nového zákona), že produkty označené logem Bioprodukt ekologického zemědělství jsou produkty pocházející ze systému ekologického zemědělství, při jejichž výrobě byla zachována všechna pravidla ekologického zemědělství. K žalobě přizval také spřátelené občanské sdružení ARS AEQUI et BONI (AAetB), které má obdobně vytyčené cíle své činnosti jako EPS.

Výzva společnosti Danone

Tím, že k připravované žalobě přistoupil přímý soutěžitel – společnost PRO- BIO s. r. o, bylo fakticky zajištěno, že v případě podání žaloby na společnost Danone, a. s. nedojde k jejímu zamítnutí z důvodů nedostatku aktivní legitimace. Logickým krokem proto byla výzva společnosti Danone, a. s., aby se zdržela prodeje výrobků s označením „BIO“ spolu s návrhem smírného řešení. Tuto výzvu jsme podali dne 5. května 1999. Na ni odpověděla ústy společnosti Danone advokátní kancelář AK Gide Loyrette Nou-

el, když naši výzvu odmítla a ubezpečila vyzyvatele, že použije veškerých právních prostředků proti nim v případě, že budou v dané věci vyvíjet jakoukoliv aktivitu.

Podání žaloby a důsledky tohoto kroku

Vzhledem k tomu, že společnost Danone, a. s. se nezdržela škodlivé činnosti podali jsme dne 26. 10. 1999 u Krajského obchodního soudu v Praze žalobu o ochranu před nekalosoutěžním jednáním. V souvislosti s tím jsme uspořádali tiskovou konferenci, kde zástupci jednotlivých žalobců informovali média o podané žalobě a o problematice používání označení/značky „BIO“ na produktech nepocházejících z ekologického zemědělství. Na tiskovou konferenci pořádanou v soukromých prostorách se bez pozvání dostavili také tři advokáti z AK Gide Loyrette Nouel, kteří zcela bezkrupulózním způsobem narušovali její průběh.

Celé kauze se dostávalo značné publicity jejímž důsledkem bylo zvýšení povědomí u širší veřejnosti o protiprávnosti chování společnosti Danone.

Cca dva týdny po uspořádání tiskové konference se na Ministerstvo zemědělství obrátila společnost Olma a. s., která projevila zájem vyrábět a dodávat na trh jogurtové výrobky. Olma, a. s. skutečně na začátku roku 2000 obdržela certifikaci na jogurt (mléčný kysaný výrobek), který začala dodávat na trh pod značkou „BIO Via Natur“ a postupně ještě v průběhu roku 2000, tedy před účinností zákona o ekologickém zemědělství, přejmenovala svůj jogurt „Dr. BIO“ na „Dr. BIFIDO“.

Tento přístup společnosti Olma je v ostrém kontrastu s tím, jak se k celé věci přistoupila společnost Danone a. s. Ta používala značku „BIO bifidus aktiv“ až do doby úplného zákazu používání označení/názvu „BIO“ pro produkty nepocházející ze systému ekologického zemědělství. Navíc si nechala v průběhu roku 2000 zaregistrovat ochrannou známku ve znění: „DANONE BIO BIFIDUS ACTIV Probuzení“ a rozšířila svou produkci o výrobek nesoucí tento název.

Právní důsledky podané žaloby

Za zcela zásadní výsledek podané žaloby lze již dnes považovat postoj soudu k aktivní legitimaci jednotlivých žalobců.

Jak již jsme na jiném místě uváděli, obě občanská sdružení (EPS i AAetB) opřela svou aktivní legitimaci o své stanovy. Ty musí obsahovat v souladu s ustanovením § 6 odst. 2 písm. c) zák. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, mimo jiné i cíl činnosti sdružení. Obě mají jako jeden z cílů činnosti sdružení stanovenou ochranu spotřebitelů. Soud v této souvislosti nijak nepochybnil aktivní legitimaci obou sdružení. Soud tak dal jednoznačný signál, že občanská sdružení, která mezi cíly své činnosti mají uvedenu ochranu spotřebitele bez obav mohou využít institutu nekalé soutěže v podobných kauzách a obrátit se na soud v případech klamání spotřebitele, poškozování životního prostředí (v intencích nekalé soutěže) apod., neboť jsou považovány za právnické osoby hájící zájmy spotřebitelů.

Na druhou stranu soud zcela neočekávaně odmítl aktivní legitimaci KEZU u nějž konstatoval, že nejde o právnickou osobu hájící zájmy soutěžitelů, neboť stát na něj přenesl výkon státní správy ve formě cer-

tifikace produktů ekologického zemědělství.

Vyjednávání se společností Danone

Brzy po podání žaloby nás kontaktovala již zmiňovaná advokátní kancelář AK Gide Loyrette Nouel, která žalobcům navrhla jednání. Na prvním jednání nabídla možnost smírného řešení spočívající v tom, že by veškeré produkty, které společnost označuje slovem „BIO“ byly opatřeny upozorněním, že nejde o produkt ekologického zemědělství. Tento návrh vycházel ze standardů Evropské unie, kde společnost Danone toto upozornění běžně používá (k tomu viz dále). Po sérii návrhů a protinávrhů dohod smírného

řešení sporu jsme byli nuceni od jednání ustoupit, neboť společnost nakonec neohodlala přistoupit na náš požadavek, aby upozornění o původu výrobku bylo v souvislosti s užíváním označení/značky „BIO“ uváděno ve veškeré marketingové komunikaci.

Právní úprava ekologického zemědělství v Evropské unii

Základem právní úpravy je nařízení Rady č. 2092/91 (Council Regulation /EEC/ No 2092/91 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs to include livestock production). Současná právní úprava (zákon o ekologickém zemědělství) stejně jako před tím metodický pokyn je s tímto nařízením zcela kompatibilní. Jediným podstatnějším rozdílem v zákonné úpravě je Nařízení Rady č. 1804/1999, které nabylo účinnosti od 19. července 1999. To ve svém článku 5 odst. 3a řeší otázku dalšího možného používání označení/značky „BIO“, které používají producenti u výrobků nevyhovujících podmínkám Nařízení Rady 2092/91 (rozuměj nepocházející ze systému ekologického zemědělství).

Podle tohoto ustanovení je možné používat značku „BIO“ v zemích EU až do roku 1. července roku 2006 za podmínek, které jsou zde taxativně vymezeny.

1. podmínka je vázána na datum registrace obchodní známky. Ta musela být provedena před 22. červencem roku 1991 (s výjimkou Finska, Rakouska a Švédska) a pouze v souladu s Nařízením Rady 89/104/EEC z 21. prosince 1988. Podmínka č. 2 předpokládá, že výrobce, který by požíval (a v současnosti požívá) výjimky z ustanovení Nařízení Rady 2092/91 již před účinností této novely používá na svých výrobcích upozornění, že daný výrobek nepochází z ekologického zemědělství. Z toho vyplývá, že na výrobce, který používá označení definované čl. 2 N. R. 2092/91 aniž by jeho výrobek splňoval požadavky NR n2092/91 nedopadá tato výjimka.

Přístup soudu

V září roku 2000 žalobci podali návrh na vydání předběžného opatření. Na konci února roku 2001 vydal Krajský soud v Praze tento návrh usnesením zamítl. Forma usnesení byla natolik nedostatečná, že teprve po přečtení celého odůvodnění rozhodnutí bylo možné zjistit, zda soud rozhodoval o předběžném opatření, či ve věci samé.

Dodejme jen, že žaloba byla podána v říjnu roku 1999 a do dnešního dne nebylo nařízeno jednání.

CHARLES STEWART
MOTT FOUNDATION

*Tato studie vznikla za finanční podpory **Evropské unie** a Programu sociální transformace zemí střední a východní Evropy nizozemské vlády (**MATRA Programme**). Názory v ní vyjádřené jsou názory Ekologického právního servisu, a proto v žádném případě nemohou být chápány jako oficiální názory Evropské unie.*

*Činnost Ekologického právního servisu dále podporují **Americká ambasáda v Praze, Charles Stewart Mott Foundation, Nadace rozvoje občanské společnosti, Open Society Fund Praha a OPEN SOCIETY INSTITUTE.***

